

XVI.

Tria Capita ex Opere quodam majori inedito de theoria lunae.

Caput ....

De loco lunae ex eclipsibus lunaribus determinando.

1. Quo ex formulis hactenus inventis, quibus motus lunae continetur, ad quodvis tempus lunae locus in coelo definiri possit, primum aliquot ejus loca cognita esse oportet, ut deinde tam longitudo media lunae quam ejus anomalia et locus nodi ad illa loca accommodari, ac praeterea vera excentricitas lunae exacte determinari possit. Si enim luna in motu suo eas sequatur, quas ex theoria eliciimus, certum est, si formulae inventae ad aliquot loca observata accommodentur, eas perpetuo cum observationibus congruere debere. Ad hoc ergo institutum ejusmodi observationes eligi conveniet, ex quibus verus lunae locus geocentricus accurate concludi queat, nequidem ejus parallaxi sit opus, quippe quae postquam theoria penitus fuerit confirmata, exacte assignari poterit. Nullius ergo etiam nunc erunt usus neque observationes culminationis lunae, neque occultationes stellarum fixarum, quoniam ex iis sine cognita parallaxi verum lunae locum concludere non licet.

2. Ad praesentem ergo scopum observationes eclipsium lunae sine dubio erunt aptissimae, praecipue terrarum, ubi quidem lunam conspiciere licet, eadem apparent, neque a varietate parallaxos inquinantur. Eveniunt autem hujusmodi eclipses circa oppositionem lunae et solis, in iisque temporis momentum, quo longitudo lunae e diametro opponitur longitudini solis: quod momentum si esset cognitum, quoniam pro eo locum solis definire liceret, hinc facillime vera longitudo lunae concludi posset. Verum hoc ipsum momentum verae oppositionis in observatione non ita distincte exprimitur, sed demum ex comparatione reliquarum circumstantiarum non obvio ratiocinio concludi potest. Quae enim in quavis eclipsi lunae attempta observatione distinguere licet, sunt ejus initium et finis; tum, si eclipsis fuerit totalis, momentum immersionis integrae et initium emersionis.

Quandoque etiam phases seu portiones obscuratas satis exacte dimetiri licet: verumtamen observationibus plerumque minor fides adhiberi potest, quia umbra non satis distincte terminabitur.

§ 3. Repraesentet in superficie sphaerica (Fig. 205.) circulus ΩSs eclipticam, et circulus SsL orbitam lunae. Ponamus initio eclipsis centrum umbrae, seu punctum soli oppositum esse in S , centrum lunae vero in L ; in fine autem eclipsis, centrum umbrae versari in s , centrum lunae vero in l . Ductis igitur arcibus SL et sl erit uterque aequalis summae semidiametrorum apparentium umbrae et lunae: ac propterea $SL = sl$. Dum enim eclipsis durat, tuto assumere licet, neque diametrum umbrae neque diametrum lunae apparentem ullam mutationem pati: etiamsi enim revera in utroque quaelibet variatio contingere possit, tamen ea erit tam parva, ut ob reliquos leves errores, quae in observatione evitari omnino nequeunt, attendi non mereatur. Deinde quoque consideramus locum nodi Ω tanquam fixum, non quasi ejus motum negligere, sed quoniam promotiones tam solis quam lunae non sed relativas respectu nodi in calculum introducemus. Denique etiam durante eclipsi tam motum lunae quam solis uniformem statuemus, quae enim inaequalitas in motu lunae spatio aliquot horarum inesse potest, ea uti non ultra aliquot minuta assurgit, in hoc negotio erit imperceptibilis.

§ 4. Sit igitur tempore eclipsis semidiameter umbrae $= \alpha$, qui aequatur, uti constat, summae parallaxium lunae et solis, demto semidiametro apparente solis. Sit semidiameter lunae apparente $= \beta$, eritque tam pro initio quam pro fine eclipsis arcus $SL = sl = \alpha + \beta$. Sin autem in SL fuerit initium immersionis totius lunae in umbram, et in sl initium emersionis, erit quoque $SL = sl$ verum tum habebitur $SL = sl = \alpha - \beta$. Sive ergo cujuscumque eclipsis lunaris observetur initium vel finis, sive immersio et emersio, siquidem fuerit totalis, utroque casu erit $SL = sl$, haecque aequalitas sufficit ad locum quemdam lunae verum eliciendum, etiamsi ipsi arcus SL et sl non sint cogniti.

§ 5. Ponamus ab initio eclipsis ad finem effluxisse h horas, seu ab immersione usque ad emersionem, siquidem hujusmodi observationibus uti velimus. Sit vero tempore eclipsis motus horarius solis $= m''$, et motus horarius lunae $= n''$, motus autem horarius nodi in antecedentia $= k''$. Motus ex theoria lunae jam satis prope cognita sunt colligendi, etiamsi enim theoria aliquantulum a veritate discrepet, tamen discrimen, quod inde in motum horarium redundare potest, nullum prorsus erit momenti. Cum igitur hi motus sint uniformes saltem durante eclipsi, erit a nodo Ω computando spatium $Ss = h(m'' + k'')$ et spatium $Ll = h(n'' + k'')$. Sin autem elapsis ab initio t horis cum centra umbrae et lunae erant in S et L , t horis, centrum umbrae sit in σ , et centrum lunae in λ , erit arcus $S\sigma = (m + k)t''$ et $L\lambda = (n + k)t''$.

§ 6. Si jam elapsis ab initio t horis vera luminarium oppositio contingat, erit arcus $\sigma\lambda$ perpendicularis in eclipticam ΩSs , eoque momento erit longitudo lunae e diametro opposita longitudo solis. Verum ne reductione loci lunae ad eclipticam opus sit, expediet id temporis momentum investigasse, quo arcus $\sigma\lambda$ tam ab ecliptica, quam ab orbita lunae aequales arcus abscindat, id est sit $\Omega\sigma = \Omega\lambda$. Hoc enim momentum si fuerit cognitum, longitudo lunae in propria orbita aequales esse debet longitudini puncti soli oppositi. Pro qualibet scilicet eclipsi lunae id temporis momentum determinabimus, quo longitudo lunae in orbita exacte fit aequalis longitudini umbrae: hoc enim cognitum, quia ex theoria solis locus centri umbrae constat, statim eum habebimus locum lunae in

quem tabulae lunares indicare debent, neque ad hoc reductione loci lunae ad eclipticam habebimus, uti vera oppositio postulat.

§ 7. Repraesentet ergo arcus $\sigma\lambda$ non veram oppositionem, sed eum luminarium situm, in quo $\Omega\lambda$ aequalis sit arcui $\Omega\sigma$, hocque eveniat elapsis post initium SL horis t . Sit ergo hoc momento tam longitudo umbrae, quam longitudo lunae in orbita a nodo computata $\Omega\sigma = \Omega\lambda = x$, $S\sigma = (m+k)t''$, $L\lambda = (n+k)t''$, arcus $\Omega S = x - (m+k)t''$ et arcus $\Omega L = x - (n+k)t''$. Inde vero erit arcus $\Omega s = x + (m+k)(h-t)''$ et $\Omega l = x + (n+k)(h-t)''$. Ponatur angulus $\lambda\Omega\sigma = \rho$, erit ex natura triangulorum sphaericorum

$$\cos SL = \cos \rho \sin \Omega L \sin \Omega S + \cos \Omega L \cos \Omega S, \quad \cos sl = \cos \rho \sin \Omega l \sin \Omega s + \cos \Omega l \cos \Omega s.$$

Quare cum sit $SL = sl$, erit

$$\cos \Omega L \cos \Omega S - \cos \Omega l \cos \Omega s = \cos \rho (\sin \Omega l \sin \Omega s - \sin \Omega L \sin \Omega S).$$

§ 8. Est vero per compositionem angulorum ut sequitur

$$\cos \Omega L = \cos x \cos (n+k)t'' + \sin x \sin (n+k)t''$$

$$\cos \Omega S = \cos x \cos (m+k)t'' + \sin x \sin (m+k)t''$$

$$\cos \Omega l = \cos x \cos (n+k)(h-t)'' - \sin x \sin (n+k)(h-t)''$$

$$\cos \Omega s = \cos x \cos (m+k)(h-t)'' - \sin x \sin (m+k)(h-t)''$$

$$\sin \Omega l = \sin x \cos (n+k)(h-t)'' + \cos x \sin (n+k)(h-t)''$$

$$\sin \Omega s = \sin x \cos (m+k)(h-t)'' + \cos x \sin (m+k)(h-t)''$$

$$\sin \Omega L = \sin x \cos (n+k)t'' - \cos x \sin (n+k)t''$$

$$\sin \Omega S = \sin x \cos (m+k)t'' - \cos x \sin (m+k)t''$$

per alias sinuum proprietates

$$\cos \Omega L \cos \Omega S = \frac{1}{2} \cos (\Omega S - \Omega L) + \frac{1}{2} \cos (\Omega S + \Omega L)$$

$$\cos \Omega l \cos \Omega s = \frac{1}{2} \cos (\Omega l - \Omega s) + \frac{1}{2} \cos (\Omega s + \Omega l)$$

$$\sin \Omega l \sin \Omega s = \frac{1}{2} \cos (\Omega l - \Omega s) - \frac{1}{2} \cos (\Omega s + \Omega l)$$

$$\sin \Omega L \sin \Omega S = \frac{1}{2} \cos (\Omega S - \Omega L) - \frac{1}{2} \cos (\Omega S + \Omega L).$$

§ 9. Cum igitur sit

$$\Omega S - \Omega L = (n-m)t''$$

$$\Omega S + \Omega L = 2x - (m+n+2k)t''$$

$$\Omega l - \Omega s = (n-m)(h-t)''$$

$$\Omega s + \Omega l = 2x + (m+n+2k)(h-t)''.$$

ergo valoribus substitutis reperiemus

$$\left. \begin{aligned} \cos(n-m)t'' + \cos(2x - (m+n+2k)t'') \\ \cos(n-m)(h-t)'' - \cos(2x + (m+n+2k)(h-t)'') \end{aligned} \right\} = \cos \rho \left\{ \begin{aligned} \cos(n-m)(h-t)'' - \cos(2x + (m+n+2k)(h-t)'') \\ -\cos(n-m)t'' + \cos(2x - (m+n+2k)t'') \end{aligned} \right.$$

reducta ab in

$$\cos \rho (\cos(n-m)t'' - \cos(n-m)(h-t)'') = (1 - \cos \rho) (\cos(2x + (m+n+2k)(h-t)'') - \cos(2x - (m+n+2k)t'')).$$

At cum sit

$$\begin{aligned} \cos(2x + (m+n+2k)(h-t)) &= \cos 2x \cos(m+n+2k)(h-t) - \sin 2x \sin(m+n+2k)(h-t) \\ \cos(2x - (m+n+2k)t) &= \cos 2x \cos(m+n+2k)t + \sin 2x \sin(m+n+2k)t \end{aligned}$$

quo calculus ad sinus et cosinus angulorum satis parvorum reducitur: qui anguli cum dentur in secundis, ii multiplicentur per numerum $g = 0,0000048481$, seu $lg = 4,6855749$, ut reducantur ad partes radii, qui ponitur $= 1$; eritque sinibus et cosinibus horum angulorum per series convergentes expressis

$$\begin{aligned} &(1 + \cos \rho) \left(1 - \frac{1}{2} ggt(n-m)^2 - 1 + \frac{1}{2} gg(h-t)^2(n-m)^2\right) = \\ (1 - \cos \rho) &\left\{ \begin{aligned} &+ \cos 2x \left(1 - \frac{1}{2} gg(h-t)^2(m+n+2k)^2\right) - \sin 2x (g(h-t)(m+n+2k)) \\ &- \cos 2x \left(1 - \frac{1}{2} ggt(m+n+2k)^2\right) - \sin 2x \cdot gt(m+n+2k) \end{aligned} \right\} \\ = (1 - \cos \rho) &\left(\frac{1}{2} gg(m+n+2k)^2(2ht - hh) \cos 2x - gh(m+n+2k) \sin 2x\right) \end{aligned}$$

§ 10. Hac ergo aequatione debite tractata reperiemus

$$\begin{aligned} (1 + \cos \rho) \cdot \frac{1}{2} gg(n-m)^2(hh - 2ht) &= (1 - \cos \rho) \cdot gh(m+n+2k) \left(\frac{1}{2} g(m+n+2k)(2t-h) \cos 2x - \sin 2x\right) \\ \text{seu } g(h-2t)(n-m)^2 &= \text{tang}^2 \frac{1}{2} \rho (m+n+2k) (g(m+n+2k)(2t-h) \cos 2x - 2 \sin 2x) \\ \text{vel hoc modo} \end{aligned}$$

$$\left. \begin{aligned} gh(n-m)^2 + gh(m+n+2k)^2 \cos 2x \text{ tang}^2 \frac{1}{2} \rho \\ + 2(m+n+2k) \sin 2x \text{ tang}^2 \frac{1}{2} \rho \end{aligned} \right\} = 2gt(n-m)^2 + 2gt(m+n+2k)^2 \cos 2x \text{ tang}^2 \frac{1}{2} \rho$$

Hinc ergo eruetur

$$2t - h = \frac{2(m+n+2k) \sin 2x \text{ tang}^2 \frac{1}{2} \rho}{g(m+n+2k)^2 \cos 2x \text{ tang}^2 \frac{1}{2} \rho + g(n-m)^2}$$

et ob $\text{tang}^2 \frac{1}{2} \rho$ tantoperè parvum, erit

$$t = \frac{1}{2} h + \frac{(m+n+2k) \sin 2x \text{ tang}^2 \frac{1}{2} \rho}{g(n-m)^2} - \frac{(m+n+2k)^3 \sin 2x \cos 2x \text{ tang}^4 \frac{1}{2} \rho}{g(n-m)^4}$$

ubi ultimus terminus ob summam parvitatem facilè negligitur.

§ 11. In hac aequatione terminus $\frac{1}{2} h$ designat medium totius eclipsis momentum, quod observationibus vel initii et finis eclipsis, vel immersionis et emersionis facile concluditur. Momentum ergo, quo longitudo lunae in orbita et longitudo umbrae in ecliptica inter se fiunt aequalis post medium eclipsis incidit elapsis horis $\frac{(m+n+2k) \sin 2x \text{ tang}^2 \frac{1}{2} \rho}{g(n-m)^2}$. Quamobrem si pro momento medio computemus et longitudinem lunae in orbita, quae sit $= L$, et longitudinem umbrae seu oppositionem solis, quae sit $= U$, ex motu horario erit illo altero momento, quo utraque longitudo fit aequalis

$$\text{longitudo umbrae} = U + \frac{m(m+n+2k) \sin 2x \text{ tang}^2 \frac{1}{2} \rho}{g(n-m)^2}$$

$$\text{longitudo lunae} = L + \frac{n(m+n+2k) \sin 2x \text{ tang}^2 \frac{1}{2} \rho}{g(n-m)^2}$$

aequalitatem concluditur. $L = U - \frac{(m+n+2k) \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho}{g(n-m)}$ seci.

12. Hoc igitur jam sumus consecuti, ut pro eclipsi momento medio veram lunae longitudi-
 in orbita assignare valeamus. Pro isto scilicet momento quaeri debet longitudo solis vera,
 signis vel aucta vel minuta dabit longitudinem umbrae U : ab hac porro subtrahantur
 minuta secunda*), atque remanebit longitudo lunae in orbita tempore medio

Ad hoc ergo nosse oportet arcum x , qui habetur si longitudo nodi ascendentis a
 longitudine centri umbrae in media eclipsi subtrahatur: quamquam autem ob theoriam nondum satis
 perfectam, longitudo nodi nondum exactissime est cognita; tamen hinc ista determinatio non turba-
 tur, quoniam sufficit locum nodi proxime nosse, dum error aliquot minorum in arcu x
 commissus nullum sensibilem errorem in valore $\frac{(m+n+2k) \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho}{g(n-m)}$ gignit.

13. Simili modo ex tabulis lunaribus adhuc constructis satis exacte habetur angulus inclina-
 tionis $\beta = \rho$, ut minimus error in eo commissus nihili sit aestimandus. Quamobrem pro quovis
 angulo x valor $\frac{1}{g} \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho$ satis exacte assignari et in minutis secundis exprimi poterit, quem
 deinceps per $\frac{m+n+2k}{n-m} = 1 + \frac{2(m+k)}{n-m}$ multiplicari oportet, ut particula a longitudine umbrae subtra-
 henda obtineatur. Neglecto autem isto multiplicatore $\frac{m+n+2k}{n-m}$, valor alterius $\frac{1}{g} \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho$ ita
 se habebit, ut sequens tabella exhibet:

Tabula aequationum

pro vera lunae longitudine in orbita, tempore medio eclipsis lunaris invenienda.

Subtrahatur longitudo nodi a longitudine umbrae, et aequatio, quam sequens tabella exhibet,
 applicetur ad locum soli oppositum.

Grad.	○ Sign. VI Sign. Subtrahe.	Inclinatio or- bitae ad eclipticam.
0	0' 0"	30
1	0 15,3	29
2	0 30,6	28
3	0 45,9	27
4	1 1,1	26
5	1 16,2	25
6	1 31,2	24
7	1 46,1	23
8	2 0,8	22
9	2 15,3	21
10	2 29,7	20

Scripturae in margine. Hae autem aequatio-
 nes insuper multiplicari debent per factorem
 $1 + \frac{2(m+k)}{n-m}$ ex motu horario inveniendum.
 Multiplicatae per $2\frac{1}{6}$ dant correctionem pro
 longitudine lunae in ecliptica; multiplicatae
 autem per $\frac{2n+2k}{n-m}$ dabunt correctionem pro lon-
 gitudine vera in ecliptica.
 $n = 2023'' - 258'' \cos \rho, m = 148'' \frac{1}{6}$ auditum est
 si $\cos \rho = 0, \frac{4062}{1875}$; si $\cos \rho = 1, \frac{3546}{1875}$
 si $\cos \rho = -1, \frac{4578}{1875}$.

V sign.
 XI sign.

Scriptura ad marg. et si a loco lunae in orbita subtrahatur part. $\sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho$ habebitur longitudo
 vera in ecliptica.

§ 14. Cum autem tempore medio eclipsis luna saepe nimis distet a vera oppositione, aequationes ab angulo η pendentes negligi possint, quo tamen calculus non mediocriter con-

expedit, tam locum solis quam lunae non pro momento eclipsis medio, sed pro eo temporis momento quo longitudo lunae in orbita aequalis fit longitudini umbrae in ecliptica, supputare. Hoc momentum obtinebitur, si ad tempus eclipsis medium addantur $\frac{m+n+2k}{g(n-m)^2} \sin 2\alpha \tan^2 \frac{1}{2}\phi$ seu $\frac{3600(m+n+2k)}{g(n-m)^2} \sin 2\alpha \tan^2 \frac{1}{2}\phi$ minuta secunda temporis. Seorsim ergo evolvanus

$\frac{m+n+2k}{(n-m)^2}$, quippe qui ex motibus horariis determinatur, et alter factor $\frac{3600}{g} \sin 2\alpha \tan^2 \frac{1}{2}\phi$ minutis secundis ex sequenti tabella cognoscetur.

Tabula ostendens temporis momentum, quo longitudo lunae in orbita aequatur longitudini umbrae in ecliptica.

Arg. Subtrahatur locus nodi a longitudine solis, et aequatio hujus tabulae applicetur. Momentum eclipsis medio

Grad.	Add.	Logarithm.	Grad.
0	00000	$-\infty$	30
1	55166	4,7416734	29
2	110254	5,0423929	28
3	165195	5,2179972	27
4	219900	5,3422263	26
5	274294	5,4382170	25
6	328311	5,5162854	24
7	381810	5,5818479	23
8	434787	5,6382771	22
9	487183	5,6876924	21
10	538930	5,7315327	20
	Subtrahe.	Logarithm.	Grad.

X } Sign.

Aequatio autem ex hac tabula in minutis secundis inventa multiplicari debet per $\frac{m+n+2k}{(n-m)^2}$ eripis motibus horariis n , m et k in minutis secundis; sicque obtinebitur tempus, quo tabulae eandem lunae longitudinem in orbita indicare debent, quae reperitur pro longitudine umbrae in ecliptica.

§ 15. Interim tamen tuto uti poterimus methodo priori, qua ad eclipsis momentum medium vera longitudo lunae in sua orbita colligitur. Hoc enim tempore angulus η seu ejus complementum ad 180° vix unquam ad $4'$ exsurget, atque inaequalitas in motu lunae inde oriunda non ultra ascendet, qui error omnino erit contemnendus si perpendamus in determinatione momenti medii erroris eclipsis errorem unius minuti primi vix ac ne vix quidem evitari posse, unde in locum error semissis minuti secundi redundat. Quamobrem superfluum foret nulliusque plane usus,

tantum in aliquot minutis secundis consistunt, nimis anxii esse vellemus. Praeterea determinatione commode evenit, uti tempus durationis eclipsis, quo luna arcum LS determinat, nempe littera h ex calculo excesserit, sicque patet eandem operationem locum habere, momentum medium collectum sit ex initio et fine eclipsis, sive ex immersione et emersione, nempe littera h ex calculo excesserit, sicque patet eandem operationem locum habere, aequalibus lunae phasibus, quibus arcus LS et ls inter se sint aequales. Omnes hujusmodi observationes, si exacte instituantur, idem eclipsis momentum medium praebere

16. Tempus autem, quo arcus Ll et Ss percurruntur, una cum arcuum LS et ls magnitudinem inserviet loco nodi propius cognoscendo, sicque tabula nodorum lunae inde emendari poterit, eandem correctione indigeat. Cum enim arcus SL et sl sint aequales, et ex diametris apparentibus lunae et lunae satis exacte dentur, sit uterque arcus $SL = sl = f$. Tum vero sit in medio eclipsis centrum umbrae in σ , et centrum lunae in λ , ac ponantur arcus $\Omega\sigma = x$, et $\Omega\lambda = y$, erit

$$y - U - L = \frac{(m+n+2k) \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho}{g(n-m)}, \text{ hocque ergo discrimen, ob } \sin 2x \text{ et } \tan^2 \frac{1}{2} \rho \text{ proxime eundem, cum sit minimum, pro dato haberi poterit. Sit intervallum temporis ab } L \text{ ad } l = h \text{ horarum, eruntque arcus } Ll = l\lambda = \frac{1}{2} h(n+k)'' \text{ et } S\sigma = \sigma s = \frac{1}{2} h(m+k)'' \text{ . Ideoque habebitur}$$

17. Ponamus brevitate gratia

$$\frac{(m+n+2k) \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho}{g(n-m)} = c \text{ et } \frac{1}{2} h(m+k) = b$$

sint in triangulo sphaerico $S\Omega L$ latera $\Omega L = x - a - c$, $\Omega S = x - b$, $SL = f$ et ang. $\Omega = \rho$;

unde reperietur

$$\cos f = \cos \rho \sin(x - a - c) \sin(x - b) + \cos(x - a - c) \cos(x - b)$$

unde eruetur

$$\cos(2x - a - b - c) = \frac{\cos f - \cos^2 \frac{1}{2} \rho \cos(a - b - c)}{\sin^2 \frac{1}{2} \rho}$$

hac autem aequatione, quoniam levis error in angulo ρ commissus fit admodum notabilis, angulus $2x - a - b - c$ non satis exacte inveniri potest. Cum igitur, si triangulum $l\Omega s$ consideretur, hanc perveniat aequationem

$$\cos(2x - a - b - c) = \frac{\cos f - \cos^2 \frac{1}{2} \rho \cos(a - b - c)}{\sin^2 \frac{1}{2} \rho}$$

illam aequationem per hanc dividendo

$$\frac{\cos(a+b) + \sin(a+b) \tan(2x-c)}{\cos(a+b) - \sin(a+b) \tan(2x-c)} = \frac{\cos f - \cos^2 \frac{1}{2} \rho \cos(a-b-c)}{\cos f - \cos^2 \frac{1}{2} \rho \cos(a-b-c)}$$

seu tang $(2x - c) = \frac{\sin(a-b) \cos(a+b) \sin c \cos^2 \frac{1}{2} \rho}{\sin(a+b) \cos f - \sin(a-b) \cos(a-b) \cos^2 \frac{1}{2} \rho}$

18. Quamquam autem hic error in angulo ρ in cosinu $\frac{1}{2} \rho$ fit plane imperceptibilis, tamen minimus error in angulo c commissus inventionem anguli $2x - c$ nimis incertam reddit, ita

ut ex his observationibus solis locus nodi exacte defini nequeat. Hancobrem in subsidium debent valde observationes, veluti si in eclipsi totali, praeter initium et finem ejus, quoque et emersionem observetur. Si enim tempus ab initio eclipsis ad finem elapsum sit, $= H$, hora semidiameter apparens umbrae $= \alpha$, ac semidiameter lunae apparens $= \beta$, erit $f = \alpha - \beta$ in immersione autem et emersione erit arcus $SL = sl = \alpha - \beta$, qui ponatur $= F$; tempus autem immersionis et emersionem elapsum sit $= H$ horarum. Quod si ergo ponatur $\frac{1}{2} H(m+k)$

$\frac{1}{2} H(m+k) = B$, manente $\frac{(m+n+2k) \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho}{g(n-m)} = c$, reperietur simili modo

$$\cos(2x - A - B - c) = \frac{\cos f - \cos^2 \frac{1}{2} \rho \cos(A - B + c)}{\cos F - \cos^2 \frac{1}{2} \rho \cos(A - B + c)}$$

§ 19. Si jam aequatio prius inventa $\cos(2x - a - b - c) = \frac{\cos f - \cos^2 \frac{1}{2} \rho \cos(a - b + c)}{\cos F - \cos^2 \frac{1}{2} \rho \cos(A - B + c)}$ per istam dividatur, reperietur

per istam dividatur, reperietur

$$\frac{\cos(2x - a - b - c)}{\cos(2x - A - B - c)} = \frac{\cos f - \cos^2 \frac{1}{2} \rho \cos(a - b + c)}{\cos F - \cos^2 \frac{1}{2} \rho \cos(A - B + c)}$$

in quam valor $\sin^2 \frac{1}{2} \rho$ non amplius ingreditur. Etsi autem in ea etiam nunc terminus $\cos^2 \frac{1}{2} \rho$

tamen levis incertitudo in angulo ρ , cum ipse angulus sit valde parvus, valorem termini $\cos^2 \frac{1}{2} \rho$ non sensibiler afficit, atque errores hinc oriundi in numeratore et denominatore fere se mutuo compensabunt. Aequatio autem inventa resolvetur in sequentem

$$\frac{\cos(a+b+c) + \sin(a+b+c) \tan 2x}{\cos(A+B+c) + \sin(A+B+c) \tan 2x} = \frac{\cos f - \cos^2 \frac{1}{2} \rho \cos(a-b+c)}{\cos F - \cos^2 \frac{1}{2} \rho \cos(A-B+c)}$$

ex qua valor $\tan 2x$, ac proinde ipse arcus $2x$, quo nodus a loco centri umbrae medio momento distat, assignari poterit. Sit enim brevitate gratia

$$\frac{\cos f - \cos^2 \frac{1}{2} \rho \cos(a-b+c)}{\cos F - \cos^2 \frac{1}{2} \rho \cos(A-B+c)} = d$$

$$\text{erit } \tan 2x = \frac{-\cos(a+b+c) + d \cos(A+B+c)}{-d \sin(A+B+c) + \sin(a+b+c)}$$

§ 20. Invenio loco nodi seu distantia $\delta\sigma = x$, existente σ loco centri umbrae momento medio eclipsis, inde porro inclinatio orbitae lunae ad eclipticam, seu angulus $\delta = \rho$, accuratius defini poterit. Cum enim iste angulus ρ jam tam prope sit cognitus, ut terminus $\cos^2 \frac{1}{2} \rho$ minime a veritate discrepet, erit

$$\sin^2 \frac{1}{2} \rho = \frac{\cos f - \cos^2 \frac{1}{2} \rho \cos(a-b+c)}{2 \sin(x-a-c) \sin(x-b)}$$

$$\text{sive etiam } \sin^2 \frac{1}{2} \rho = \frac{\cos(a-b+c) - \cos f}{2 \sin(x-a-c) \sin(x-b)} = \frac{\cos(a-b+c) - \cos f}{\sin(x-a-c) \sin(x-b)}$$

autem formula vicissim ipsa distantia α ita definiri poterit, (ut: angulus ρ plane non ingre-
 ssi quatenus particula minima ex eo pendet. Cum enim sit simili modo

$$\sin^2 \frac{1}{2} \rho = \frac{\cos(A-B+c) - \cos F}{\cos(A-B+c) - \cos(2x-A-B-c)}$$

$$= \frac{\cos(a-b+c) - \cos(2x-a-b-c)}{\cos(a-b+c) - \cos(2x-a-b-c)}$$

haec autem aequatione difficilius valor ipsius α eruitur; unde methodo ante tradita potius uti

21. Qui autem laborem suscipere velit, atque ex aequationibus successive angulum ρ et par-

$$\frac{(\cos F - \cos(A-B))(\cos f - \cos(a+b)) \sin(A+B) \sin(a-b) - (\cos f - \cos(a-b))(\cos F - \cos(A+B)) \sin(a+b) \sin(A-B)}{(\cos f - \cos(a-b))(\cos F + \cos(A+B)) \sin(a+b) \sin(A-B) - (\cos F - \cos(A-B))(\cos f + \cos(a+b)) \sin(A+B) \sin(a-b)}$$

autem distantia α erit porro

$$\alpha = \frac{(\cos f - \cos(a-b)) \sin(a+b) \sin 2x}{\cos f \sin(a-b) + \sin 2b \cos 2x - \cos f \sin(a+b) \cos 2x}$$

$$\text{et } \tan^2 \frac{1}{2} \rho = \frac{\cos f - \cos(a+b) \cos 2x + c \sin(a+b) \cos 2x - \sin(a+b) \sin 2x - c \cos(a+b) \sin 2x}{\cos^2(a-b) - c \sin(a-b) - \cos f}$$

$$\text{seu } \tan^2 \frac{1}{2} \rho = \frac{\cos f - \cos(2x-a-b) - c \sin(2x-a-b)}{\cos^2(a-b) - c \sin(a-b) - \cos f}$$

Stare ex observationibus initii et finis eclipsis, itemque immersionis et emersionis in eclipsi totali,
 nodis quam inclinatio orbitae lunae ad eclipticam definiri poterunt. Interim tamen veremur,
 ne istae formulae complicatae, ob minimos etiam errores in observationibus commissos,
 a veritate seducant, ac fortasse saepe tutius erit formulis ante inventis uti.

22. Non difficile hinc erit momentum quoque verae oppositionis solis ac lunae assignare,
 longitudinem centri lunae congruat cum longitudine umbrae. Accidat enim vera oppositio
 post medium eclipsis momentum; et cum in medio eclipsis esset longitudo centri umbrae a nodo

$$\Omega \sigma = x \text{ et } \Omega \lambda = x - \frac{(m+n+2k) \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho}{g(n-m)}$$

momento verae oppositionis longitudo centri umbrae a nodo $= x + z(m+k)''$ et distantia
 a nodo $= x + z(n+k)''$

$$= x + z(n+k)'' = \frac{(m+n+2k) \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho}{g(n-m)}$$

Brevitatis gratia

$$c = \frac{(m+n+2k) \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho}{g(n-m)}$$

conditione verae oppositionis

$$\cos \rho = \frac{\tan(x+z(m+k)'')}{\tan(x-c+z(n+k)'')} = \frac{(\tan x + \tan z(m+k)'') : (1 - \tan x \tan z(m+k)'')}{(\tan x + \tan(z(n+k)'' - c)) : (1 - \tan x \tan(z(n+k)'' - c))}$$

Cum autem anguli φ et z ($m+n+k$), et z ($n+k$) sint minimi, eorum tangentes ipsis angulis radii = 1 conversis aequantur, quae conversio fit angulos per $g = 0,0000048481$ multiplicando unde fiet

$$\frac{\cos \rho (\tan x + gz (m+n+k) - cg)}{1 - g (z (n+k) - c) \tan x} = \frac{\tan x + gz (m+n+k)}{1 - gz (m+n+k) \tan x}$$

seu $\cos \rho \tan x + gz (n+k) \cos \rho = cg \cos \rho + gz (m+k) \cos \rho \tan^2 x =$

Unde autem subtrahat ut $\tan x + gz (m+n+k) - g (z (n+k) - c) \tan^2 x$

hincque eruitur

$$gz = \frac{(1 - \cos \rho) \tan x + gc \tan^2 x + gc \cos \rho}{(n+k) \cos \rho - (m+k) \cos \rho \tan^2 x - (m+k) - (n+k) \tan^2 x}$$

seu $gz = \frac{(1 - \cos \rho) \sin x \cos x + gc \sin^2 x + gc \cos \rho \cos^2 x}{(n+k) \cos \rho \cos^2 x - (m+k) \cos \rho \sin^2 x - (m+k) \cos^2 x - (n+k) \sin^2 x}$

§ 23. Quia vero est $\sin x \cos x = \frac{1}{2} \sin 2x$, $\sin^2 x = \frac{1}{2} (1 - \cos 2x)$ et $\cos^2 x = \frac{1}{2} (1 + \cos 2x)$

erit $gz = \frac{(1 - \cos \rho) \sin 2x + gc - gc \cos 2x + gc \cos \rho + gc \cos \rho \cos 2x}{(n+k) (1 + \cos \rho) - (n+k) \cos 2x (1 - \cos \rho) - (m+k) (1 + \cos \rho) - (m+k) \cos 2x (1 - \cos \rho)}$

seu ob $1 - \cos \rho = 2 \sin^2 \frac{1}{2} \rho$ et $1 + \cos \rho = 2 \cos^2 \frac{1}{2} \rho$ habebitur

$$gz = \frac{\sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho + gc - gc \cos 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho}{n+m - (m+n+2k) \cos 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho}$$

Cum autem sit $gc = \frac{(m+n+2k) \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho}{n-m}$, erit

$$gz = \frac{2(n+k) \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho - (m+n+2k) \sin 2x \cos 2x \tan^4 \frac{1}{2} \rho}{(n-m)^2 \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho - (n-m) (m+n+2k) \cos 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho}$$

ideoque proxime $gz = \frac{2(n+k) \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho}{(n-m)^2 \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho} - \frac{2(n+k) (m+n+2k) \sin 2x \cos 2x \tan^4 \frac{1}{2} \rho}{(n-m)^3 \sin 2x \cos 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho}$

ob terminos autem posteriores minimos erit

$$z = \frac{2(n+k)}{g(n-m)^2} \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho$$

qui numerus indicabit partem horae ad momentum eclipsis medium addendam, ut prodeat momentum verae oppositionis. Vel ad hoc obtinendum, ad momentum eclipsis medium addantur tot minuta secunda, quot haec expressio $\frac{7200(n+k)}{g(n-m)^2} \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho$ continet unitates. In vera autem oppositione longitudo tam lunae quam centri umbrae a nodo computata erit

$$x + \frac{2(m+k)(n+k)}{g(n-m)^2} \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho$$

seu si medio eclipsis fuerit longitudo umbrae = U, erit in oppositione utraque longitudo

$$U + \frac{2(m+k)(n+k)}{g(n-m)^2} \sin 2x \tan^2 \frac{1}{2} \rho \text{ min. sec.}$$

Interest deinde etiam in contemplatione eclipsium nosse angulum apparentem, quem lunae cum ecliptica constituit. Hic scilicet centrum umbrae in ecliptica tanquam immobile ponatur, et angulus quaeritur, quem luna in orbita sua secundum motum relativum cum ecliptica facit. Ad hunc inveniendum sit (Fig. 206) σ centrum umbrae in vera oppositione, et λ centrum orbitae ita ut arcus $\lambda\sigma$ sit ad eclipticam perpendicularis. Sit ut hactenus, medio eclipsis momento latitudo umbrae a nodo = x , erit ut vidimus in vera oppositione arcus

$$\delta\sigma = x + \frac{2(m+k)(n+k)}{g(n-m)^2} \sin 2x \operatorname{tang}^2 \frac{1}{2} \rho = x + d''$$

brevitatis gratia

$$d = \frac{2(m+k)(n+k)}{g(n-m)^2} \sin 2x \operatorname{tang}^2 \frac{1}{2} \rho.$$

Jam tempusculum infinite parvo procedat centrum umbrae per spatium $os = u$, et luna per $\lambda l = vu$,

latitudo $l = \frac{n+k}{n-k}$. Ponatur angulus $\delta\lambda\sigma = \varphi$, erit $\cos \varphi = \cos(x+d) \sin \rho = \cos x \sin \rho - \sin x \sin \rho$. Jam ex l in σl productum demittatur perpendicularum lu , erit ob λl infinite parvum,

$$lu = vu \sin \varphi \quad \text{et} \quad \lambda u = vu \cos \varphi = vu (\cos x \sin \rho - g d \sin x \sin \rho);$$

$$\sin^2 \varphi = 1 - \cos^2 x \sin^2 \rho + 2gd \sin x \cos x \sin^2 \rho,$$

ob $\sin^2 \rho$ valde parvum

$$\sin \varphi = \cos \rho + \frac{1}{2} \sin^2 x \sin \rho \operatorname{tang} \rho + g d \sin 2x \sin \rho \operatorname{tang} \rho.$$

§ 25. Jam ad motum relativum repraesentandum removeamus totum systema motu sibi parallelo, ut punctum s perveniat in σ , et l in t , eritque t locus centri lunae ex centro umbrae σ spectatus, itaque interea centrum lunae ex λ in t pervenisse, et arcum λt descripsisse censebitur; ac propterea angulus λtu erit ille angulus, quem orbita lunae apprens cum ecliptica facere videbitur; erit autem $l = u$, ideoque $tu = vu \sin \varphi - u$. Quare ob $\lambda u = vu \cos \varphi$, reperietur tangens anguli quaesiti $ut\lambda$,

$$\operatorname{tang} ut\lambda = \frac{v \cos \varphi}{v \sin \varphi - 1} = \frac{(n+k) \cos \varphi}{(n+k) \sin \varphi - m - k}, \quad \text{seu} = \frac{(n+k) \sin \rho (\cos x - g d \sin x)}{(n+k) \cos \rho + \frac{1}{2} (n+k) \sin^2 x \sin \rho \operatorname{tang} \rho - m - k}.$$

Facilius autem hic angulus reperietur ex angulo φ , quem ante investigari oportebit, ex formula $\cos \varphi = \cos(x+d) \sin \rho$, existente

$$d = \frac{2(m+k)(n+k)}{g(n-m)^2} \sin 2x \operatorname{tang}^2 \frac{1}{2} \rho;$$

posito $\sin \rho = \frac{n+k}{m+k}$, erit tang : anguli quaesiti $= \frac{v \cos \varphi}{v \sin \varphi - 1}$. Potest quoque particula d prorsus eundem perinde sit, sive ista inclinatio apprens ad medium eclipsis momentum, sive ad veram oppositionem supputetur.

§ 26. Quo igitur has formulas in usum vocare queamus, requiritur, ut tempore eclipsis veros motus horarios tam lunae quam solis et nodi cognoscamus, cui investigationi sequens caput est destinatum.

Interim tamen juvabit hic valorem medium horum motuum perpendisse. Ex tabulis astronomicis invenimus motum medium horarium solis $m = 2' 27'' 50''' = 147.5'' = 147.833$; motum medium horarium lunae $n = 32' 56'' 28''' = 1976.7''' = 1976.4666$, et motum horarium

medium nodi $\approx 7^{\circ} 56' \approx 7^{\circ} \frac{14}{15} \approx 7^{\circ} 9333$. Hi valores, quia a veris nunquam adeo notabiliter
 pant, sufficient ad formulam, quam supra (§ 13) erimus, ad longitudinem lunae in orbita
 medio eclipsis inveniendam. Cum enim sit

$$\begin{aligned} m &= 147,833 & \text{erit } m+n+2k &= 2140,166 \\ n &= 1976,466 & n-m &= 1828,633 \\ k &= 7,933 \end{aligned}$$

ideoque coefficientis $\frac{m+n+2k}{n-m} = 1,17036 = 1 + \frac{1}{6} + \frac{1}{300} + \frac{1}{3000}$. Quamobrem haec habebitur

Tabula aequationum

pro vera lunae longitudine in orbita tempore eclipsis medio inveniendam sequitur

Arg. Subtrahatur longitudo nodi a longitudine solis, et aequatio, quam sequens tabula praebet
 locum soli oppositum applicetur.

Grad.	Subtrah.	
0	0' 0''	30
1	0 18	29
2	0 36	28
3	0 54	27
4	1 12	26
5	1 29	25
6	1 47	24
7	2 4	23
8	2 21	22
9	2 38	21
10	2 55	20

V } Sign.

§ 27. Ex hac ergo tabula satis exacte locus lunae in sua orbita ad medium ejusque eclipsis
 momentum assignari poterit, etiamsi motus horarius verus diversus sit a medio. Quamquam enim
 verus motus horarius lunae a medio fere $5\frac{1}{2}$ et verus motus horarius solis a medio $5\frac{1}{2}$ discrepat

potest, tamen inde in coefficientem $\frac{n+m+2k}{n-m}$ non adeo magnum discrimen redundat. Augmentum
 namque, ut discrimen fiat maximum, valorem litterae n , 300'', at valorem litterae m minuamus
 ita ut numerator augmentum capiat 295'' et denominator 305'', eritque $\frac{n+m+2k}{n-m} = \frac{2435}{2134} = 1,1364$

cujus valoris defectus a praecedente medio est $= 0,02931 = \frac{1}{34}$. Hinc ergo aequatio maxima distan-
 tiae $10''$ solis a nodo respondens tantum $5''$ diminuetur, quod discrimen praecipue in evolutione

penitus est contemnendum, propterea quod ex observationibus medium eclipsis momentum accurate definire non licet, ut error 5'' ullius censendus sit momenti. Interim tamen non diffidendum etiam hunc errorem, postquam veros motus horarios determinaverimus, penitus evitare.

23. Aliter vero est comparata ratio reliquarum formularum, quas in hoc capite elicuimus, valoribus mediocribus litterarum n, m, k sine notabili errore ad usum vocari nequeunt. In scilicet formulis littera n , quae maximis variationibus est obnoxia, non eundem obtinet dimensionem numerum, tam in numeratore quam in denominatore, quemadmodum in casu tractato evenit, mutabilitatem litterae n numerator et denominator coefficientis $\frac{n+m+2k}{n-m}$ fere in eadem ratione mutabantur. Hinc sine exacta motuum horariorum cognitione neque temporis momentum, neque longitudo in orbita aequatur longitudini umbrae in ecliptica, definiri poterit, neque momentum umbrae oppositionis luminarium, neque etiam angulus, quem apparet lunae semita cum ecliptica conuenit. Multo minus licebit ex observationibus eclipsium verum locum nodorum et inclinationem orbitae lunaris ad eclipticam assignare. Quamobrem in sequenti capite tam veros motus horarios eclipsium lunae et lineae nodorum investigabimus, quam diametros apparentes et lunae et umbrae semitas, quae a parallaxi lunae pendet.

Caput ....

De vero loco nodi atque vera inclinatione orbitae lunaris ad eclipticam.

1. Antequam valores litterarum $\alpha, \delta, \varepsilon$, quae in expressione loci lunae φ adhuc insunt, per observationes lunae extra syzygias factas definiamus, conveniet verum nodi ascendentis locum cum semita vera ad eclipticam inclinatione determinari, quoniam hoc commodissime ex observationibus eclipsium totalium effici potest. Ad hoc ergo primo eligamus eclipsin sextam, cujus cum duplex habeatur observatio, sumamus inter utramque media momenta, quae erunt

A. 1722 Jun. 28^d initium: 12^h 16' 28'' immersio: 13^h 24' 4''
 finis: 15 36 13 emersio: 14 27 29

medium erat A. 1722 Jun. 28^d 13 56 0 tempore vero

seu A. 1722 Jun. 28^d 13 58 41 tempore medio.

hoc tempore medio reperitur ex meis tabulis

longitudo nodi Ω media 3° 20' 43''

aequationes cum inclinatione ad eclipticam erunt

	Aequat. Ω	Inclinatio
Anomalia media lunae	— 0' 54''	
Anom. media solis	— 0 12	
long. Ω a longit. solis	+ 13 46	5 16 59 $\frac{1}{2}$
long. $\odot$ a longit. $\odot$	0 0	— 42
long. Ω a longit. $\odot$	+ 1 1	+ 37

Hinc erit ex tabulis longitudo nodi vera = 3° 20' 34' 24'' et inclinatio orbitae lunaris ad eclipticam = 5 16 54.

§ 2. Ut igitur ex observatione quoque has res eruamus, primo diametrum solis apparentem ejus parallaxin quaeramus, ex ejus anomalia excentrica

$$V = 11^{\circ}28'25''22'', \text{ unde fit } \sin V = -\sin 1^{\circ}34'38'' \text{ et } \cos V = +\cos 1^{\circ}34'38''$$

Erat ergo diameter solis apparens $= 1933'' - 32''2 = 1901'' = 31'41''$, ejus ergo semidiameter apparens $= 15'50\frac{1}{2}''$. Porro autem ejus parallaxis horizontalis erit $= 12''$. Tum vero motus horarius solis erit $= 143'' = 2'23''$.

§ 3. Pro luna vero, cum sit ejus anomalia excentrica

$$\varphi = 4^{\circ}26'26''6'', \text{ sin } \varphi = +\sin 33^{\circ}33'54'', \text{ cos } \varphi = -\cos 33^{\circ}33'54'',$$

reperietur secundum praecepta supra data

diameter lunae apparens	$= 33'15''$
semidiameter apparens	$= 16\ 37\frac{1}{2}$
parallaxis lunae horizontalis	$= 60\ 18$

Tum vero quoque inveniatur

motus lunae horarius verus	$= 37\ 20$
motus autem horarius nodi erit	$= 0\ 8$

Jam ad semidiametrum umbrae inveniendum, secundum regulam cognitam

ad parallaxin lunae horizontalem	$= 60\ 18$
addatur parallaxis solis	$= 12$
summa	$= 60\ 30$
subtrahatur semidiameter solis	$= 15\ 50\frac{1}{2}$
eritque semidiameter umbrae	$= 44\ 39\frac{1}{2}$

§ 4. Ut igitur formulas supra Cap. . . . . inventas ad hunc casum accomodemus, erit

semidiameter umbrae	$\alpha = 44'39\frac{1}{2}'' = 2679,5$
semidiameter lunae apparens	$\beta = 16\ 37\frac{1}{2} = 997,5$
ergo pro initio ac fine eclipsis	$\alpha + \beta = 3677'' = f$
et pro immersione et emersione	$\alpha - \beta = 1682 = F$
tempus ab initio eclipsis ad finem	$h = 3^h19'45'' = 3^h, 32916$
tempus ab immersione ad emersionem	$H = 1\ 3\ 25 = 1, 05694$
motus horarius solis	$m = 143$
motus horarius lunae	$n = 2240$
motus horarius nodi	$k = 8$

ergo erit $m + k = 151$, $n + k = 2248$, $m + n + 2k = 2399$ et $n - m = 2097$; unde inveniuntur

$$lh = 0,5223355, \quad la = 3,5731018, \quad lA = 3,0748184$$

$$lH = 0,0240521, \quad lB = 2,4002825, \quad lB = 1,9019991$$

ergo $a = 3742''$, $b = 251''$, $A = 1188''$ et $B = 80''$. Cum jam porro sit

$$\text{longitudo umbrae . . . . .} = 9^{\circ}6'51''7''$$

$$\text{et longitudo nodi vera tabularis . . . . .} = 3\ 2\ 34\ 24$$

erit valor vero proximus . . . . . $x = 6^{\circ} 4' 16'' 43'''$
 seu a nodo descendente computando $x = 4 16 43$

valorem autem nunc accuratius defini oportet.

§ 5. Deinde cum inclinatio orbitae lunaris ad eclipticam jam prope sit

$$\rho = 5^{\circ} 16' 54''$$

$$\text{erit ejus semissis } \frac{1}{2}\rho = 2 38 27$$

$$\text{et distantiae } x \text{ duplum } 2x = 8 33 26$$

quaeratur angulus ille parvus $c = \frac{(m+n+2h)\sin 2x \tan^2 \frac{1}{2}\rho}{g(n-m)}$ sec. existente $lg = 4,6855749$,
 invenitur $c = 75'' = 1' 15''$.

quaerantur porro anguli: $a+b = 3993'' = 1^{\circ} 6' 33''$; $a+b+c = 1^{\circ} 7' 48''$

$$A+B = 1268 = 0 21 8 ; A+B+c = 0 22 23$$

$$a-b = 3491 = 0 58 11 ; a-b+c = 0 59 26$$

$$A-B = 1108 = 0 18 28 ; A-B+c = 0 19 43$$

$$\text{et anguli } f = 1 1 17 \quad F = 0 28 2$$

quibus quaeratur

$$d = \frac{\cos f - \cos^2 \frac{1}{2}\rho \cos(a-b+c)}{\cos F - \cos^2 \frac{1}{2}\rho \cos(A-B+c)}$$
 fietque $ld = 0,001647$, et cum sit

$$\tan 2x = \frac{d \cos(A+B+c) - \cos(a+b+c)}{\sin(a+b+c) - d \sin(A+B+c)}$$

hinc autem reperitur $x = 8^{\circ} 22' 45''$, qui valor fere duplo est major, quam ex tabulis invenitur.

Sin autem utamur formula

$$\cos(2x - a - b - c) = \frac{\cos f - \cos^2 \frac{1}{2}\rho \cos(a-b+c)}{\sin^2 \frac{1}{2}\rho}$$

invenitur $x = 3^{\circ} 19' 59''$; unde patet ex his formulis nimis esse lubricum locum nodi assignare.

§ 6. Certior videtur formula alia supra inventa

$$\frac{\cos(a+b) + \sin(a+b) \tan(2x-c)}{\cos(a+b) - \sin(a+b) \tan(2x-c)} = \frac{\cos f - \cos^2 \frac{1}{2}\rho \cos(a-b+c)}{\cos f - \cos^2 \frac{1}{2}\rho \cos(a-b-c)}$$

qua calculo subducto reperitur $2x = 8^{\circ} 21' 52''$ et $x = 4^{\circ} 10' 56''$, qui valor ab eo, quem tabulae exhibent $x = 4^{\circ} 16' 43''$ deficit $5' 47''$, ita ut locus nodi medius hac particula $5' 47''$ promovendus

videatur. Hac autem correctione adhibita, cum sit

$$\sin^2 \frac{1}{2}\rho = \frac{\cos(a-b+c) - \cos f}{2 \sin(x-a-c) \sin(x-b)} = \frac{\sin \frac{f+a-b+c}{2} \sin \frac{f-a+b-c}{2}}{\sin(x-a-c) \sin(x-b)}$$

hinc autem anguli nimis sunt parvi, quam ut inde inclinatio vera recte concludi possit.

§ 7. Quoniam si hac ultima methodo utamur, immersionis et emersionis nulla ratio habetur, eclipses quoque partiales ad hunc scopum adhibere poterimus, quae etiam erunt aptiores ad inclinationem definiendam, cum anguli in denominatore $x-a-c$ et $x-b$ non fiant adeo parvi.

Sumamus ergo eclipsin decimam

A. 1731 Jun. 19^d init. $13^h 14' 21''$ medium $13^h 57' 31''$ t. v.
 fin. $14 40 44$

at medium A. 1731 Jun. 19^d $13^h 58' 15''$ tempore medio.

Pro hoc tempore ex tabulis meis colligitur

	longitudo nodi media	9° 8' 45" 38"
cujus correctiones sunt	Long. Ω	Inclin.
	anom. media lunae	— 1' 12"
	anom. media solis	— 1 19
	distantia Ω a ☉	— 31 52 5° 16' 35"
	dist. ☉ a ☽	0 0 — 42
	dist. Ω a ☽	— 2 23 + 36
		— 36' 46" ρ = 5° 16' 29"

et longit. Ω vera = 9° 8' 8" 52"

longit. umbrae = 8 28 5 41 $\frac{1}{2}\rho = 2° 38' 15''$

hinc erit $x = -10 3 11$

§ 8. Jam est porro	$V = 11° 19' 38" 30''$	$\cos V = + \cos 10° 21' 30''$
	$\rho = 4 12 54 33$	$\cos \rho = - \cos 47 5 27$
	$2\rho = 8 25 49 6$	$\cos 2\rho = - \cos 85 49 6$
	$\rho - V = 4 23 16 3$	$\cos(\rho - V) = - \cos 36 43 57$

Unde invenitur:	diameter solis apparens	= 31' 41"
	parallaxis solis horizontalis	= 12
	motus horarius solis	= 2 23 = m = 143"
	diameter lunae apparens	= 32 55
	parallaxis lunae horizontalis	= 59 38
	motus lunae horarius	= 36 35 = n = 2195

Ex his fiet:	semidiameter umbrae	$\alpha = 44 0 - \frac{1}{2}$
	semidiam. lunae apparens	$\beta = 16 27 + \frac{1}{2}$
	ergo $\alpha + \beta$	= 60 27 = f
	duratio porro eclipsis est	$h = 1,4389$ horas
	atque ob $a = \frac{1}{2}h(n+k)$ fiet	$a = 1585'' = 26' 25''$
	et $b = \frac{1}{2}h(m+k)$,	$b = 109 = 1 49$

§ 9. Cum jam sit $n - m = 2052$ et $m + n + 2k = 2354$ atque $2x = -20° 6' 22''$ $\frac{1}{2}\rho = 2° 38' 15''$, reperietur particula illa $c = -2' 53''$. Deinde, quia habemus

$$a + b = 28' 14'', a - b = 24' 36'', a - b + c = 21' 43'' \text{ et } a - b - c = 27' 29''$$

reperietur $-\tan(2x - c) = \frac{120}{39776 \tan(a+b)}$, unde colligitur

$$-(2x - c) = 20° 10' 14'' = -2x + c = -2x - 2' 53''$$

ideoque $2x = -20° 13' 7''$ et $x = -10° 6' 34''$. Erat autem per tabulas

$$\frac{x = -10 3 11}{\text{diff.} \quad 3 23}$$

longitudo nodi vera hoc tempore non $9^{\circ}8'8''52''$, ut tabulae praebent, sed $9^{\circ}8'12''15''$ sci-
 3'23'' promotior esse debebat. Hinc ergo longitudo media nodi tabularis $3'23''$ augeri debere
 cum ante augmentum $5'47''$ esset inventum; ita ut vix dubitari liceat, quin ad longitudi-
 nis tabulis exhibitas nonnulla minuta prima adjici debeant. Hinc autem porro ob angulos
 $x = -10^{\circ}30'6''$ et $x - b = -10^{\circ}8'23''$ reperitur certius $l \sin^2 \frac{1}{2} \varrho = 7,3218378$,
 $l \sin^2 \varrho = 8,6609189$ et $\frac{1}{2} \varrho = 2^{\circ}37'21''$, et hoc tempore inclinatio $\varrho = 5^{\circ}14'42''$, quae a tabu-
 laribus deficit $1'47''$.

10. Verumtamen ob hoc ipsum, quod hic tantum initium ac finis eclipsis in calculum indu-
 duntur, hinc determinationi non admodum confidere licet; propterea quod reipsa tres habemus quan-
 titates incognitas x , ϱ et c , ad quas definiendas duae aequationes ex initio ac fine eclipsis deductae
 non sufficiunt. Etsi enim valorem ipsius c hic jam tanquam cognitum assumimus, notandum tamen
 est, quod minimo errore in eo commisso errores satis grandes in determinationes arcuum x et ϱ irrepere
 possunt. Vulgo quidem, si eclipsis partialis adhibetur, quantitas maximae obscurationis insuper in
 subsidium vocari solet, quae quoniam per observationem exactissime assignari nequit, expedire vide-
 tur, ut in eclipsibus totalibus, in quibus tam initium ac finis, quam immersio et emersio omni cura sunt
 observata, ad hoc institutum uti. Ne autem summa formularum supra inventarum complicatio
 calculum impediatur, ternas aequationes, quas observationes initii, finis et immersionis suppeditant
 contemplerur, aliamque methodum aperiamus, ex iis immediate quantitates incognitas x , ϱ et c
 determinandi.

11. Sit tempore eclipsis medio motus solis horarius = m
 motus lunae horarius = n
 motus nodi horarius = $k = 8$
 semidiameter umbrae = α } $\alpha + \beta = f$
 semidiameter lunae = β } $\alpha - \beta = F$
 tempus ab initio eclipsis ad finem elapsum = h hor.
 tempus ab immersione ad emersionem = H hor.

patenturque

$$a = \frac{1}{2} h (n + k) \quad A = \frac{1}{2} H (n + k)$$

$$b = \frac{1}{2} h (m + k) \quad B = \frac{1}{2} H (m + k)$$

Quae sint incognitae quantitates

- distantia nodi Ω a centro umbrae = x
 distantia nodi Ω a centro lunae = y
 inclinatio orbitae lunaris ad eclipt. = ϱ

Quae habebuntur hae aequalitates

$$\cos \varrho = \frac{\cos f - \cos (y - a) \cos (x - b)}{\sin (y - a) \sin (x - b)} = \frac{\cos f - \cos (y + a) \cos (x + b)}{\sin (y + a) \sin (x + b)}$$

patenturque

$$\cos \varrho = \frac{\cos F - \cos (y - A) \cos (x - B)}{\sin (y - A) \sin (x - B)} = \frac{\cos F - \cos (y + A) \cos (x + B)}{\sin (y + A) \sin (x + B)}$$

§ 12. Quatuor harum formularum, quibus idem valor $\cos \varrho$ exprimitur, sufficiet tres assumere cum quarta jam sponte in iis involvatur. Manifestum autem est, si binarum incognitarum alteram eliminare voluerimus, ut unica in aequatione supersit, expressionem esse prodituram pere complicatam, ut per calculum difficillime explicetur. Rejecta ergo praevia alterius incognitae eliminatione ope regulae *falsi* dictae, utriusque valorem simul per fictas hypotheses definiamus, quo eo promptius fieri poterit, cum utriusque valor jam proxime constet. Quae operatio, quo clarius inspicatur, eam statim ad eclipsin totalem A. 1722 accommodemus. Erit ergo $f = 1^{\circ} 1' 17''$, $F = 0^{\circ} 28' 2''$, $a = 1^{\circ} 2' 22''$, $b = 4' 11''$, atque $A = 19' 48''$, $B = 1' 20''$. Proxime vero jam constat $x = 4^{\circ} 16' 43''$ et $y = x - c = 4^{\circ} 15' 28''$. Sit autem revera $x = 4^{\circ} 16' 43'' - p'$ et $y = 4^{\circ} 15' 28'' - q'$ et ad correctiones p et q inveniendas constituentur tres hypotheses:

I.	II.	III.
$x = 4^{\circ} 16' 43''$	$x = 4^{\circ} 16' 43''$	$x = 4^{\circ} 6' 43''$
$y = 4 15 28$	$y = 4 5 28$	$y = 4 15 28$

Verum postea alias hypotheses fingi conveniet.

§ 13. Pro his jam ternis hypothesisibus evolvantur singuli valores pro $\cos \varrho$ inventi, ex hisque colligi poterunt ii valores, qui ex positis veris valoribus ipsarum y et x essent prodituri, qui deinde inter se aequales sunt ponendi. Commodius autem erit his formulis uti

$$\begin{aligned} \text{I. } \sin^2 \frac{1}{2} \varrho &= \frac{-\sin \frac{1}{2} (x - y + a - b - f) \sin \frac{1}{2} (x - y + a - b + f)}{\sin (y - a) \sin (x - b)} \\ \text{II. } \sin^2 \frac{1}{2} \varrho &= \frac{-\sin \frac{1}{2} (x - y - a + b - f) \sin \frac{1}{2} (x - y - a + b + f)}{\sin (y + a) \sin (x + b)} \\ \text{III. } \sin^2 \frac{1}{2} \varrho &= \frac{-\sin \frac{1}{2} (x - y + A - B - F) \sin \frac{1}{2} (x - y + A - B + F)}{\sin (y - A) \sin (x - B)} \\ \text{IV. } \sin^2 \frac{1}{2} \varrho &= \frac{-\sin \frac{1}{2} (x - y - A + B - F) \sin \frac{1}{2} (x - y - A + B + F)}{\sin (y + A) \sin (x + B)} \end{aligned}$$

Cum jam sit

$$\begin{array}{ll} a = 1^{\circ} 2' 22'' & A = 0^{\circ} 19' 48'' \\ b = 0 4 11 & B = 0 1 20 \\ a - b = 0 58 11 & \text{atque } A - B = 0 18 28 \\ f = 1 1 17 & F = 0 28 2 \end{array}$$

erit

$$\begin{array}{ll} a - b + f = 1^{\circ} 59' 28'' & A - B + F = 0^{\circ} 46' 30'' \\ a - b - f = -0 3 6 & A - B - F = -0 9 34 \\ \frac{1}{2} (a - b + f) = 0 59 44 & \frac{1}{2} (A - B + F) = 0 23 15 \\ \frac{1}{2} (a - b - f) = -0 1 33 & \frac{1}{2} (A - B - F) = -0 4 47. \end{array}$$

§ 14. Jam secundum ternas hypotheses sit

$$\begin{array}{llll} \frac{1}{2} (x - y) = & \text{I. } 0' 38'' & \text{II. } 0' 38'' & \text{III. } 0' 28'' \\ \frac{1}{2} (x + y) = & 4^{\circ} 16 0 & 4^{\circ} 11 0 & \text{revera } 0' 38'' - p' \\ x = & 4 16 38 & 4 11 38 & 4^{\circ} 16 0 \\ y = & 4 15 22 & 4 10 22 & 4 16 28 \\ & & & 4 15 32 \\ & & & 4^{\circ} 16 0 - q' \end{array}$$

I.	II.	III.
$\frac{\sin 0'55'' \cdot \sin 1^{\circ}0'22''}{\sin 3^{\circ}13'0'' \cdot \sin 4^{\circ}12'27''}$	$\frac{\sin 0'55'' \cdot \sin 1^{\circ}0'22''}{\sin 3^{\circ}8'0'' \cdot \sin 4^{\circ}7'27''}$	$\frac{\sin 1'5'' \cdot \sin 1^{\circ}0'12''}{\sin 3^{\circ}13'10'' \cdot \sin 4^{\circ}12'17''}$
$\frac{\sin 59'6'' \cdot \sin 2'11''}{\sin 5^{\circ}17'44'' \cdot \sin 4^{\circ}20'49''}$	$\frac{\sin 59'6'' \cdot \sin 2'11''}{\sin 5^{\circ}12'44'' \cdot \sin 4^{\circ}13'49''}$	$\frac{\sin 59'16'' \cdot \sin 2'1''}{\sin 5^{\circ}17'54'' \cdot \sin 4^{\circ}20'39''}$
$\frac{\sin 4'9'' \cdot \sin 23'53''}{\sin 3^{\circ}55'34'' \cdot \sin 4^{\circ}15'18''}$	$\frac{\sin 4'9'' \cdot \sin 23'53''}{\sin 3^{\circ}50'34'' \cdot \sin 4^{\circ}10'18''}$	$\frac{\sin 4'19'' \cdot \sin 23'43''}{\sin 3^{\circ}55'44'' \cdot \sin 4^{\circ}15'8''}$
$\frac{\sin 22'37'' \cdot \sin 5'25''}{\sin 4^{\circ}35'10'' \cdot \sin 4^{\circ}17'58''}$	$\frac{\sin 22'37'' \cdot \sin 5'25''}{\sin 4^{\circ}30'10'' \cdot \sin 4^{\circ}12'58''}$	$\frac{\sin 22'47'' \cdot \sin 5'15''}{\sin 4^{\circ}35'20'' \cdot \sin 4^{\circ}17'48''}$

Si autem calculus secundum has formulas evolvatur, reperitur $p = 102$, foretque ergo $y > x$, quod non admitti nequit.

§ 15. Ratio hujus incommodi, praeter incertitudinem momentorum, quibus eclipsis vel incipit vel finitur, vel tota luna in umbram terrae immergitur, vel ex ea emergere incipit, in hoc potissimum posita videtur, quod umbra terrae ob ejus atmosphaeram revera amplior est, quam in calculo assumimus. Etsi enim atmosphaera terrae, ob radiorum solis refractionem, conum terrae umbrosam dilatavit, ut ejus vertex ne quidem ad lunam usque porrigatur, sicque luna nunquam in veram umbram ingrediatur, tamen pelluciditas atmosphaerae in tanta distantia tantopere diminuitur, ut ipsa quoque atmosphaera perinde ac terra ipsa tanquam corpus opacum spectari debeat: quamobrem semidiameter umbrae augeri debet tanta particula, quanta altitudo atmosphaerae est ipsius radii terrae. Quare cum ex crepusculis altitudo atmosphaerae sit quasi 12 milliarium conclusa, radio solis existente 860 mill., semidiameter umbrae augeri debet parte sui $\frac{1}{11}$. Hinc in nostro exemplo semidiameter umbrae $44'40''$ augeri debet $38''$, idemque erit incrementum angulorum f et F , unde anguli exigui illi in numeratoribus fractionum ipsi $\sin^2 \frac{1}{2} \rho$ aequalium augeri debebunt $19''$.

§ 16. Calculo expedito minus utique incommodum oritur, si semidiameter umbrae $19''$ augeatur, neque tamen hoc modo veritas, quae jam proxime est cognita, satis salvatur: perspicuum fiet umbram adhuc magis augeri oportere. Videntur autem omnia incommoda optime tolli, si semidiameter umbrae $30''$ augeatur; ita ut atmosphaera plus quam semissi amplior sit statuenda, quam ex crepusculis conclusimus, sive aër etiamnunc in altitudinem fere 20 milliarium in regione lunae tanquam corpus opacum cernitur. Ob incognitam vero umbrae terrestri veram quantitatem, ex eclipsibus neque verus nodorum locus, neque vera orbitae lunaris inclinatio ad eclipticam accuratius definiri potest, quam in tabulis exhibetur. Unde his elementis tabularibus tantisper uti conveniet, donec ex observationibus exquisitissimis latitudinis lunae, vel maximae vel evanescentis, tam inclinationem tabularem quam locum nodi accurate definire liceat.

Caput ...

De diametris apparentibus motuque horario vero Solis ac Lunae,
in eclipsibus lunaribus.

§ 1. Sit U anomalia media solis, V ejus anomalia excentrica, θ longitudo vera et e excentricitas orbitae, quam invenimus esse $e = 0,0167595$; erit ergo

$$U = V + e \sin V \text{ et } d\theta = \frac{dV \sqrt{1 - ee}}{1 + e \cos V}$$

Porro si ponatur y distantia solis a terra, et a distantia media, erit

$$y = a(1 + e \cos V),$$

pro a vero in tabulis usurpari solet numerus 100000. Quando autem sol in hac distantia media terra versatur, ejus diameter apparens deprehenditur $32' 13''$. In distantia ergo $y = a(1 + e \cos V)$ erit diameter solis apparens

$$= \frac{32' 13''}{1 + e \cos V} = \frac{1933''}{1 + e \cos V};$$

Evoluto autem hoc denominatore prodibit diameter apparens

$$= 1933''(1 - e \cos V + \frac{1}{2} ee + \frac{1}{2} ee \cos 2V - \frac{3}{4} e^3 \cos V - \frac{1}{4} e^3 \cos 3V);$$

et si parallaxis horizontalis in distantia media statuatur $= 12\frac{1}{2}''$, erit pro quavis distantia anomaliae excentricae V convenit, parallaxis horizontalis solis

$$= 12,5(1 + \frac{1}{2} ee - (e + \frac{3}{4} e^3) \cos V + \frac{1}{2} ee \cos 2V - \frac{1}{4} e^3 \cos 3V).$$

§ 2. Posito autem pro e valore supra invento erit

$$1 + \frac{1}{2} ee = 1,0001405, \quad e + \frac{3}{4} e^3 = 0,0167630$$

$$\frac{1}{2} ee = 0,0001405, \quad \frac{1}{4} e^3 = 0,0000012.$$

Hinc anomaliae excentricae V respondebit diameter solis apparens in minutis secundis

$$1933'' - 32,4 \cos V \quad + 0,27 \cos 2V \\ (1,5105718) \quad (9,4323278)$$

cum ergo terminus ultimus ne dimidium quidem minutum secundum praebet, erit

$$\text{diameter solis apparens} = 32' 13'' - 32,4 \cos V \\ (1,5105718)$$

$$\text{semidiam. solis apparens} = 16 \ 6\frac{1}{2} - 16,2 \cos V \\ (1,2095418)$$

Parallaxis autem solis horizontalis anomaliae excentricae V respondens erit $= 12\frac{1}{2}'' - 0,2 \cos V$

In apogeo ergo parallaxis solis fere erit $12''$, in perigeo vero $13''$, unde hoc calculo fere superaddere poterimus.

§ 3. Quod ad motum solis horarium attinet, eum ex aequatione differentiali $d\theta = \frac{dV \sqrt{1 - ee}}{1 + e \cos V}$ definiiri conveniet. Cum enim sit $dV = \frac{dU}{1 + e \cos V}$, erit $d\theta = \frac{V(1 - ee)}{(1 + e \cos V)^2} dU$, unde si dU denotat

motum horarium anomaliae solis mediae, qui est $= 2' 27\frac{5}{6}''$, valor ipsius $d\theta$ erit motus horarius verus solis. Hinc ergo pro anomalia excentrica V erit motus horarius solis

$$= 147'' 833(1 + ee - (2e + 2e^3) \cos V + \frac{3}{2} ee \cos 2V - e^3 \cos 3V) \\ = 147'' 833(1,0002809 - 0,0335284 \cos V + 0,0004214 \cos 2V).$$

His ergo factoribus evolutis erit

$$\text{motus horarius solis} = 147'' 87 - 4,9566 \cos V. \\ (0,6951839)$$

In apogeo ergo est motus horarius solis $= 142'' 92 = 2' 23''$

in perigeo vero erit motus horarius solis $= 152'' 86 = 2 \ 33$.

Ad quodvis, igitur tempus hinc tam diameter solis apparens cum ejus parallaxi horizontali, quam horarius motus assignari poterit.

Diameter lunae apparens ejusque parallaxis horizontalis pendet ab ejus distantia a terra. si distantia media ponatur = e , et distantia vera = z , erit, uti supra vidimus, diameter lunae apparens = $\frac{e}{z} \cdot 31' 13 \frac{1}{2}''$, *) et parallaxis lunae horizontalis = $\frac{e}{z} \cdot 56' 39''$. Commodissime ergo primo quaeritur distantia lunae a terra z , ex qua cum sit $e = 100000$, levi calculo tam diameter apparens quam parallaxis lunae horizontales definitur. Interim tamen quoque formula $\frac{e}{z}$ per fractionem evolvi poterit, sicque ex ea immediate tam diametrum apparentem, quam parallaxin horizontalem definire licebit. Ponamus loco coefficientium numericorum litteras alphabeti, sitque

$$= a + k \cos \varphi - a \cos V + b \cos (\varphi + V) - c \cos (\varphi - V) + b \cos \eta - e \cos 2\eta - f \cos (2\eta - 2\varphi) - g \cos (2\eta + \varphi) + h \cos (2\eta - \varphi) + j \cos (2\eta + V) + i \cos (2\eta - V) - l \cos (2\eta - \varphi + V) - m \cos (2\eta - \varphi - V).$$

§ 5. Coefficientes ergo hi, quorum valores supra exhibuimus, sequenti modo per logarithmos determinabuntur, ut sit

$lk = 8,7359900$	$lb = 6,4639186$	$lh = 8,0092614$
$la = 6,1580247$	$le = 7,8437310$	$lj = 6,2771879$
$lh = 6,2430230$	$lf = 6,3091788$	$li = 6,3908075$
$lc = 6,2803776$	$lg = 6,5773131$	$ll = 6,2581595$
		$lm = 6,0152034$

Quibus notatis habebimus convertendo fractionem $\frac{e}{z}$:

$$\begin{aligned} \frac{e}{z} = 1 & - k \cos \varphi + \frac{1}{2} kk \cos 2\varphi - \frac{1}{4} k^3 \cos 3\varphi + a \cos V - b \cos (\varphi + V) + c \cos (\varphi - V) \\ & + \frac{1}{2} kk - eh & + kb & - ak & - ak \\ & + \frac{1}{2} hh - fh & - kc & + jh & + bh \\ & - \frac{3}{4} k^3 & - hl & & \\ & & - hm & & \\ & - b \cos \eta + e \cos 2\eta + f \cos (2\eta - 2\varphi) + g \cos (2\eta + \varphi) - h \cos (2\eta - \varphi) & & & \\ & - kg & + kh & - ke & - ke \\ & + kh & & - kf & \\ & - j \cos (2\eta + V) - i \cos (2\eta - V) + l \cos (2\eta - \varphi + V) + m \cos (2\eta - \varphi - V) & & & \\ & - kl & - km & + kj & + kf \\ & + bh & - ch & - ah & - ah \end{aligned}$$

§ 6. Restitutis ergo loco harum litterarum valoribus erit

$$\frac{e}{z} = 1,00160 - 0,05464 \cos \varphi + 0,00148 \cos 2\varphi + 0,00012 \cos V$$

0,00069   8,73751   7,17095   6,07918

*) Ad marginem: potius $31' 14 \frac{1}{2}''$.

L. EULERI OPERA POSTHUMA.

$$\begin{aligned}
& - 0,00018 \cos(\varphi + V) + 0,00018 \cos(\varphi - V) - 0,00029 \cos \eta + 0,00752 \cos 2\eta \\
& \quad 6,25527 \qquad \qquad \qquad 6,25527 \qquad \qquad \qquad 6,46392 \qquad \qquad \qquad 7,87564 \\
& + 0,00076 \cos(2\eta - 2\varphi) - 0,01061 \cos(2\eta - \varphi) - 0,00020 \cos(2\eta + V) \\
& \quad 6,88081 \qquad \qquad \qquad 8,02571 \qquad \qquad \qquad 6,29226 \\
& - 0,00025 \cos(2\eta - V) + 0,00019 \cos(2\eta - \varphi + V) + 0,00012 \cos(2\eta - \varphi - V) \\
& \quad 6,40654 \qquad \qquad \qquad 6,27875 \qquad \qquad \qquad 6,06070
\end{aligned}$$

Hinc ergo pro primo invenitur *Diameter Lunae apparens*:

$$\begin{aligned}
& = 31'17'' - 102,4 \cos \varphi + 2,8 \cos 2\varphi + 0,2 \cos V - 0,3 \cos(\varphi + V) + 0,3 \cos(\varphi - V) \\
& \quad \quad \quad 2,01016 \qquad 0,44360 \qquad 9,352 \qquad 9,527 \qquad 9,527 \\
& - 0,6 \cos \eta + 14,1 \cos 2\eta + 1,4 \cos(2\eta - 2\varphi) - 19,9 \cos(2\eta - \varphi) - 0,4 \cos(2\eta + V) \\
& \quad 9,736 \qquad 1,1483 \qquad 0,153 \qquad 1,29836 \qquad 9,564 \\
& - 0,4 \cos(2\eta - V) + 0,4 \cos(2\eta - \varphi + V) + 0,2 \cos(2\eta - \varphi - V) \\
& \quad 9,679 \qquad \qquad \qquad 9,551 \qquad \qquad \qquad 9,333
\end{aligned}$$

Similique modo *Parallaxis Lunae horizontalis*:

$$\begin{aligned}
& = 56'44'' - 185,7 \cos \varphi + 5,1 \cos 2\varphi + 0,4 \cos V - 0,6 \cos(\varphi + V) + 0,6 \cos(\varphi - V) \\
& \quad \quad \quad 2,26879 \qquad 0,702 \qquad 9,610 \qquad 9,786 \qquad 9,786 \\
& - 1,0 \cos \eta + 25,5 \cos 2\eta + 2,6 \cos(2\eta - 2\varphi) - 36,1 \cos(2\eta - \varphi) - 0,7 \cos(2\eta + V) \\
& \quad 9,995 \qquad 1,4069 \qquad 0,4121 \qquad 1,5570 \qquad 9,823 \\
& - 0,9 \cos(2\eta - V) + 0,6 \cos(2\eta - \varphi + V) + 0,4 \cos(2\eta - \varphi - V) \\
& \quad 9,937 \qquad \qquad \qquad 9,809 \qquad \qquad \qquad 9,592
\end{aligned}$$

§ 7. Cum igitur sufficiat tam diametrum lunae apparentem quam parallaxin horizontalem ad unum duove minuta secunda nosse, hae formulae multo fient succinctiores eritque

$$\begin{aligned}
& \text{diameter lunae apparens} = 31'17'' - 102 \cos \varphi + 3 \cos 2\varphi + 14 \cos 2\eta \\
& \quad \quad \quad 2,01016 \qquad 0,444 \qquad 1,1843 \\
& \quad \quad \quad + \cos(2\eta - 2\varphi) - 20 \cos(2\eta - \varphi) \\
& \quad \quad \quad 0,15 \qquad \qquad \qquad 1,298
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
& \text{parallaxis horizontalis} = 56'44'' - 186 \cos \varphi + 5 \cos 2\varphi - \cos \eta + 25 \cos 2\eta \\
& \quad \quad \quad 2,2688 \qquad 0,702 \qquad 9,99 \qquad 1,407 \\
& \quad \quad \quad + 2 \cos(2\eta - 2\varphi) - 36 \cos(2\eta - \varphi) \\
& \quad \quad \quad 0,412 \qquad \qquad \qquad 1,557
\end{aligned}$$

Neque tamen opus est, ut hinc tabulae peculiare construantur, cum in tabulis distantiam lunae a terra ubique exhibeamus, eaque facili negotio colligi queat. Ea vero cognita multo facilius tam diametrum lunae apparentem, quam parallaxin ejus horizontalem definire licebit. Ceterum diameter apparens, quem sic invenimus, ad centrum terrae spectat, indeque pro quavis altitudine super horizonte diameter visa non difficulter assignatur.

§ 9. Ex his ergo concludimus fore in conjunctione

		in Apog.	in Perig.
diameter lunae appar.	$= 31' 30'' - 122 \cos \varphi + 4 \cos 2\varphi$	29' 32''	33' 36''
parallaxin horizontalem	$= 57 \quad 8 - 222 \cos \varphi + 8 \cos 2\varphi$	53 34	60 58

in oppositione vero erit

diameter lunae app.	$= 31 \quad 32 - 122 \cos \varphi + 4 \cos 2\varphi$	29 34	33 38
parallaxis horiz.	$= 57 \quad 10 - 222 \cos \varphi + 8 \cos 2\varphi$	53 36	61 0

in quadraturis

diameter lunae app.	$= 31 \quad 3 - 83 \cos \varphi + \cos 2\varphi + \cos V$	29 41	32 27
parallaxis horiz.	$= 56 \quad 18 - 150 \cos \varphi + 2 \cos 2\varphi + 2 \cos V$	53 50	58 50

Operum ergo formularum ad momenta eclipsium tam solarium quam lunarum facile definitur diameter lunae apparens et ejus parallaxis horizontalis: quoniam haec determinatio a sola anomalia lunae excentrica pendet, dum reliquae partes ab anomalia solis insuper pendentes tam fuerint exiguae, ut sine errore rejici queant.

§ 10. His expeditis investigationem motus lunae horarii suscipio: quae pariter ex aequatione differentiali, qua variatio longitudinis lunae momentanea $d\varphi$ continetur, est petenda. Quodsi vero ponamus anomaliam lunae mediam $= u$, excentricam $= \varphi$, ut sit $du = d\varphi (1 + k \cos \varphi)$, distantiamque lunae a terra $= z$, erit $d\varphi = \frac{\alpha - \frac{3}{2} Mnn}{z : ce} du$, existente

$$\alpha = 1,0070234, \quad l\alpha = 0,0030396, \quad l\frac{3}{2} nn = 7,9312851$$

Unde si du denotet motum horarium anomaliae mediae, ut sit

$$du = 32' 39'' 48'''$$

Ab differentialis $d\varphi$ dabit motum horarium lunae verum. Supra autem invenimus valorem litterae sequentem

$$\begin{aligned} M = & + A \cos 2\eta \quad + Bk \cos (2\eta + \varphi) \quad + Ekk \cos 2(\eta - \varphi) \quad - Fe \cos (2\eta + V) \\ & + akk \cos 2\eta \quad + Ck \cos (2\eta - \varphi) \quad - Ge \cos (2\eta - V) \\ & - Kke \cos (2\eta - \varphi - V) \quad + Me \cos \eta + Ne \cos 3\eta + Oek \cos (\eta - \varphi) \\ & - Lke \cos (2\eta - \varphi + V) \quad - nnS \cos 4\eta + nnUk \cos \varphi \end{aligned}$$

§ 10. Si jam pro his litteris valores supra inventos substituamus, reperiemus numeratorem

$$\alpha - \frac{3}{2} nnM =$$

$$\begin{aligned} & 1,0070234 + 0,004662 \cos 2\eta + 0,0003385 \cos (2\eta + \varphi) + 0,0011281 \cos (2\eta - \varphi) \\ & 0,0030396 \quad 7,66857 \quad 6,529607 \quad 7,052357 \\ & - 0,0005506 \cos (2\eta - 2\varphi) - 0,0001170 \cos (2\eta + V) - 0,0001269 \cos (2\eta - V) \\ & 6,740834 \quad 6,068320 \quad 6,103616 \\ & - 0,0000364 \cos (2\eta - \varphi - V) - 0,0000293 \cos (2\eta - \varphi + V) + 0,0000084 \cos \eta \\ & 5,560398 \quad 5,466904 \quad 4,921866 \\ & - 0,0000139 \cos 3\eta - 0,0000124 \cos (\eta - \varphi) - 0,0000403 \cos 4\eta + 0,0001987 \cos \varphi \\ & 5,143714 \quad 5,091308 \quad 5,6050 \quad 6,2981 \end{aligned}$$

Pro hoc numeratore ponatur brevitatis gratia

$$\begin{aligned} & \alpha + A \cos 2\eta + B \cos (2\eta + \nu) + C \cos (2\eta - \nu) - D \cos (2\eta - 2\nu) - E \cos (2\eta + \nu) \\ & - F \cos (2\eta - \nu) - G \cos (2\eta - \nu - \nu) - H \cos (2\eta - \nu + \nu) + J \cos \eta + K \cos 3\eta \\ & - L \cos (\eta - \nu) - M \cos 4\eta + N \cos \nu. \end{aligned}$$

Pro denominatore vero $\frac{zz}{cc}$ jam ejus reciprocum ante inventum consideremus, sitque brevitatis gratia

$$\begin{aligned} \frac{c}{z} = & \mathcal{A} - \mathcal{B} \cos \nu + \mathcal{C} \cos 2\nu + \mathcal{D} \cos \nu - \mathcal{E} \cos (\nu + \nu) + \mathcal{F} \cos (\nu - \nu) - \mathcal{G} \cos \eta + \mathcal{H} \cos 2\eta \\ & + \mathcal{I} \cos (2\eta - 2\nu) - \mathcal{K} \cos (2\eta - \nu) - \mathcal{L} \cos (2\eta + \nu) - \mathcal{M} \cos (2\eta - \nu) + \mathcal{N} \cos (2\eta - \nu) \\ & + \mathcal{D} \cos (2\eta - \nu - \nu). \end{aligned}$$

§ 11. Evolvatur ergo calculus, ac reperietur

$$\begin{aligned} \frac{d\varphi}{du} = & \alpha \mathcal{A}^2 - 2\alpha \mathcal{A}\mathcal{B} \cos \nu + 2\alpha \mathcal{A}\mathcal{C} \cos 2\nu + 2\alpha \mathcal{A}\mathcal{D} \cos \nu - 2\alpha \mathcal{A}\mathcal{E} \cos (\nu + \nu) + 2\alpha \mathcal{A}\mathcal{F} \cos (\nu - \nu) \\ & + \frac{1}{2} \alpha \mathcal{B}^2 - \alpha \mathcal{B}\mathcal{C} + \frac{1}{2} \alpha \mathcal{B}^2 + \alpha \mathcal{B}\mathcal{C} - \alpha \mathcal{B}\mathcal{D} - \alpha \mathcal{B}\mathcal{D} \\ & + \frac{1}{2} \alpha \mathcal{C}^2 - \alpha \mathcal{D}\mathcal{C} - \alpha \mathcal{E}\mathcal{F} + \alpha \mathcal{K}^2 + \alpha \mathcal{K}\mathcal{M} \\ & + \frac{1}{2} \alpha \mathcal{K}^2 + \alpha \mathcal{D}\mathcal{F} - A\mathcal{M}\mathcal{K} \\ & + A\mathcal{M}\mathcal{H} - \alpha \mathcal{H}\mathcal{K} \\ & - C\mathcal{M}\mathcal{K} + N\mathcal{M}^2 \\ & - 2\alpha \mathcal{M}\mathcal{G} \cos \eta + 2\alpha \mathcal{M}\mathcal{H} \cos 2\eta + 2\alpha \mathcal{M}\mathcal{I} \cos (2\eta - 2\nu) - 2\alpha \mathcal{M}\mathcal{K} \cos (2\eta - \nu) + \alpha \mathcal{B}\mathcal{G} \cos (\eta - \nu) \\ & + J\mathcal{M}^2 + \alpha \mathcal{B}\mathcal{K} + \alpha \mathcal{B}\mathcal{K} - \alpha \mathcal{B}\mathcal{H} - L\mathcal{M}^2 \\ & + A\mathcal{M}^2 - D\mathcal{M}^2 - \alpha \mathcal{B}\mathcal{I} \\ & - C\mathcal{M}\mathcal{B} - C\mathcal{M}\mathcal{B} + C\mathcal{M}^2 - A\mathcal{M}\mathcal{B} \\ & - 2\alpha \mathcal{M}\mathcal{L} \cos (2\eta + \nu) - 2\alpha \mathcal{M}\mathcal{N} \cos (2\eta - \nu) + 2\alpha \mathcal{M}\mathcal{N} \cos (2\eta - \nu + \nu) + 2\alpha \mathcal{M}\mathcal{D} \cos (2\eta - \nu) \\ & - \alpha \mathcal{B}\mathcal{M} - C\mathcal{M}\mathcal{E} - \alpha \mathcal{B}\mathcal{D} - C\mathcal{M}\mathcal{F} + \alpha \mathcal{B}^2 - A\mathcal{M}\mathcal{F} + \alpha \mathcal{B}\mathcal{M} \\ & - E\mathcal{M}^2 - F\mathcal{M}^2 - \alpha \mathcal{D}\mathcal{K} + C\mathcal{M}\mathcal{D} - \alpha \mathcal{D}\mathcal{K} + C\mathcal{M}\mathcal{D} \\ & + A\mathcal{M}\mathcal{D} + A\mathcal{M}\mathcal{D} - H\mathcal{M}^2 - G\mathcal{M}^2 - A\mathcal{M}\mathcal{G} \\ & - \alpha \mathcal{B}\mathcal{H} \cos (2\eta + \nu) + K\mathcal{M}^2 \cos 3\eta - M\mathcal{M}^2 \cos 4\eta \\ & + \mathcal{B}\mathcal{M}^2 + A\mathcal{M}\mathcal{H} \\ & - A\mathcal{M}\mathcal{B} \end{aligned}$$

§ 12. Valoribus ergo in numeris restitutis prodibit

$$\begin{aligned} \frac{d\varphi}{du} = & 1,01188 - 0,11022 \cos \nu + 0,004493 \cos 2\nu + 0,000242 \cos \nu - 0,000368 \cos (\nu - \nu) \\ & 0,0051293 \quad 9,04226 \quad 7,65257 \quad 6,38394 \quad 6,5658 \\ & + 0,000358 \cos (\nu - \nu) - 0,000579 \cos \eta + 0,020356 \cos 2\eta + 0,000014 \cos 3\eta \\ & 6,5539 \quad 6,7627 \quad 8,30869 \quad 5,14579 \end{aligned}$$

$$0,000006 \cos 4\eta + 0,000004 \cos (\eta - \nu) + 0,001502 \cos (2\eta - 2\nu) - 0,000328 \cos (2\eta + \nu)$$

0,778	4,6020	7,17667	6,51587
-------	--------	---------	---------

$$0,020979 \cos (2\eta - \nu) - 0,000524 \cos (2\eta + V) - 0,000649 \cos (2\eta - V)$$

3,32178	6,71933	6,81224
---------	---------	---------

$$0,000365 \cos (2\eta - \nu + V) + 0,000209 \cos (2\eta - \nu - V)$$

3,56229	6,32015
---------	---------

hinc sit $du = 32' 39 \frac{4}{5}'' = 1959''8$, erit $l. du = 3,292212$. Hinc fiet in minutis secundis

motus horarius lunae verus =

$$33' 3'' - 216'' \cos \nu + 9 \cos 2\nu - \cos \eta + 40 \cos 2\eta + 3 \cos (2\eta - 2\nu) - 41 \cos (2\eta - \nu)$$

2,3344	0,9448	0,055	1,6009	0,4689	1,6140
--------	--------	-------	--------	--------	--------

$$- \cos (2\eta + V) - \cos (2\eta - V)$$

0,005	0,104
-------	-------

omissis scilicet terminis, quorum valores ne quidem ad unum minutum secundum exsurgunt. Hinc non erit adeo difficile ad quodvis tempus motum lunae horarium supputare; hinc labor multo erit facillior, quam si, ut vulgo fieri solet, duo loca lunae ad tempora horae unius intervallo discrepantia computari debeant.

§ 13. Haec autem formula adhuc quapiam correctione indiget, cum valor litterae α , ob plures particulas ex denominatore ad eum accedentes, non satis sit certus. Ad hanc ergo correctionem inveniendam, calculo quaesivi duo loca lunae ad duo momenta horae intervallo differentia. Primo scilicet assumsi esse $\nu = 0$, $u = 0$, $\eta = 0$ et $V = 90^\circ$; deinde, post horae intervallum erat $\nu = 1858''6$, $l. du = 1959''8$, et ob motum lunae horarium jam proxime cognitum $\eta = 1627''$, sicque ex tabulis prodit promotio lunae horaria = $1774''7$. Formula autem hic inventa praebet pro hoc casu motum horarium = $1775''7$, ita ut haec formula unico tantum minuto secundo sit minuenda; quare primus terminus $33' 3''$ transmutandus erit in $33' 2''$. Hincque concludimus fore in conjunctione motum horarium lunae

$$= 33' 40 \frac{4}{5}'' - 258,3 \cos \nu + 11,7 \cos 2\nu - 1,8 \cos V + 1,4 \cos (\nu - V).$$

2,41212	1,0696	0,2607	0,1495
---------	--------	--------	--------

in oppositione vero erit motus horarius lunae

$$= 33' 43 \frac{1}{10}'' - 258,3 \cos \nu + 11,7 \cos 2\nu - 1,8 \cos V + 1,4 \cos (\nu - V).$$

ubi quidem terminum N omisi, quoniam supra jam est monitum hunc terminum in excentricitate comprehendi posse.

§ 14. Si ergo luna fuerit in apogeo, erit ejus motus horarius

$$\text{in Conjunctione} = 29' 34 \frac{1}{5}'' - 0,4 \cos V, \text{ in Oppositione} = 29' 36 \frac{1}{2}'' - 0,4 \cos V$$

Si vero luna sit in perigeo, erit ejus motus horarius

$$\text{in Conjunctione} = 38' 10 \frac{4}{5}'' - 3,2 \cos V, \text{ in Oppositione} = 38' 13 \frac{1}{10}'' - 3,2 \cos V.$$

